

SKR nr 9240 af 10/05/2010 (Gældende)

Udskriftsdato: 24. august 2017

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Senere ændringer til forskriften

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,
Arbejdsmarkedsstyrelsen, j.nr. 2010-0006986

Ingen

Hjælp efter lov om aktiv socialpolitik ved manglende mulighed for forsørgelse efter samlivsophævelse

Samtlige kommuner m.fl.

Indledning

Ankestyrelsen offentliggjorde i 2008-2009 tre sager om ret til hjælp efter lov om aktiv socialpolitik, hvor ægtefællerne ikke boede sammen.

I A-16-08 fastslog Ankestyrelsen, at ægtefællers gensidige forsørgelsespligt først ophørte ved separation eller skilsmisse.

I principafgørelse 120-09 fandt Ankestyrelsen, at en kontanthjælpsmodtager, hvis ægtefælle boede og arbejdede i udlandet, skulle have udmålt kontanthjælpen efter § 26, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik.

I principafgørelse 250-09 fandt Ankestyrelsen, at ansøger, der havde en sag om separation under behandling i statsforvaltningen, havde ret til at få dækket nødvendige udgifter til mad og husleje efter aktivlovens bestemmelse om enkeltydelser, indtil bevilling af separation forelå. Ansøger var indtil da blevet forsørget af sin hustru, som var ophørt med at forsørge ham. Hjælpen blev ydet efter § 81 i lov om aktiv socialpolitik, da den havde midlertidig karakter.

Disse tre afgørelser skal ses i sammenhæng med A-4-06, som fastslog, at kontanthjælp til en gift ansøger ikke kunne bringes til ophør blot med den begrundelse, at ægtefællen opholdt sig i udlandet.

I 2009 blev problemstillingen aktualiseret ved et spørgsmål i Folketinget om voldsramte kvinder og deres mulighed for hjælp, hvis manden faktisk ophører med at forsørge kvinden (S 359, folketingsåret 2009-2010).

Det fremgår af besvarelsen af spørgsmålet, at lovgivningen efter Beskæftigelsesministeriets opfattelse sikrer, at mennesker i nød har ret til hjælp efter lov om aktiv socialpolitik. Dette indbefatter, at en voldsramt kvinde, der ikke kan forsørge sig selv og ikke længere forsørges af sin ægtefælle, har ret til hjælp, selv om ægteskabet fortsat består.

Gældende ret

Det fremgår af § 11, stk. 2, i lov om aktiv socialpolitik, at det er en betingelse for at få hjælp, at ansøgeren har været ude for ændringer i sine forhold, f.eks. i form af samlivsophør. Desuden skal ændringerne indebære, at ansøgeren ikke har mulighed for at skaffe det nødvendige til sin egen eller familiens forsørgelse. Endelig er det en betingelse, at behovet ikke kan dækkes gennem andre ydelser.

Ophør af samlivet på grund af uoverensstemmelse kan for en ægtefælle uden indtægter og/eller formue indebære, at kravet til den sociale begivenhed er opfyldt, hvis den ægtefælle, der hidtil har sørget for familiens forsørgelse, ophører med det, og den anden ægtefælle står uden andre muligheder for selvforsørgelse.

En sådan social begivenhed vil efter lovgivningen udløse start- eller kontanthjælp og/eller enkeltydelser, idet en ægtefælle uden indtægt eller formue ellers vil stå uden hjælp til sin forsørgelse. Dette sikrer loven, hvis formål det er at skabe det underste sociale sikkerhedsnet.

Retten til forsørgelse gælder naturligvis også eventuelle børn, hvis den forsørger, der hidtil alene har stået for familiens forsørgelse, ophører med at opfylde sine forpligtelser over for dem.

Samlivsophævelse på grund af uoverensstemmelse

Retten til forsørgelse gælder f.eks. en voldsramt kvinde, som flytter fra sin voldelige mand. Hun vil kunne modtage kontant- eller starthjælp og/eller enkeltydelser, såfremt hun ikke kan forsørge sig selv, og såfremt manden ikke længere forsørger hende.

Det skal understreges, at ægtefællernes gensidige forsørgelsespligt fortsat er gældende, så længe de er gift. Dette må imidlertid ikke indebære, at en person efterlades uden midler, hvis pågældendes ægtefælle forsømmer sin forsørgelsespligt.

Efter lov om aktiv socialpolitik § 97, stk. 2, har kommunen mulighed for at indtræde i retten til at få en forsømmelig forsørger sat i bidrag, ligesom kommunen indtræder for et beløb, der svarer til hjælpen, i kravet mod den bidragsskyldige.

Kommunen træffer i hvert enkelt tilfælde en konkret afgørelse, om ansøgeren er berettiget til kontanthjælp/starthjælp eller enkeltydelser – eller en kombination af kontanthjælp/starthjælp og enkeltydelser. Kommunen skal vurdere konkret i den enkelte sag, om det er tilstrækkeligt godtgjort, at samlivet er ophørt på grund af uoverensstemmelse.

I det omfang situationen er uafklaret, f.eks. hvis der afventes oplysninger om den anden ægtefælles økonomi, er udgangspunktet, at der ydes hjælp efter § 81. Hvis situationen er mere afklaret, f.eks. hvis den anden ægtefælle har været forsvundet nogen tid, og der ikke er oplysninger, der indikerer snarlig kontakt, er udgangspunktet, at der udbetales kontanthjælp eller starthjælp.

Samlivsophævelse uden dokumentation for uoverensstemmelse

Der kan knytte sig særlige problemstillinger til oplysningen af sager, hvor den ene ægtefælle befinder sig i udlandet og efter ansøgerens oplysninger ikke bidrager til familiens forsørgelse og/eller hvis opholdssted ikke kendes.

Det beror på de konkrete omstændigheder, hvornår noget er tilstrækkeligt dokumenteret eller sandsynliggjort.

Som nævnt har ægtefæller gensidig forsørgelsespligt over for hinanden. Det er en forudsætning, at der faktisk er indgået et ægteskab efter gældende formelle regler her i landet eller i udlandet. Om dette er tilfældet, må bero på en vurdering af oplysningerne i sagen. På Familiestyrelsens hjemmeside ”Familie-styrelsen.dk” oplyses nærmere om anerkendelse af udenlandsk vielse.

Først og fremmest har kommunen pligt til at søge sagen oplyst. Mindst lige så vigtige er det at fastslå, at ansøgeren har pligt til at bidrage til oplysningerne, i det omfang, ansøgeren er bekendt med dem. Hvis ansøger udviser modvilje eller kun delvis bidrager til oplysning af sagen med den viden, ansøgeren er i besiddelse af, kan det tillægges processuel skadevirkning, jf. retssikkerhedslovens § 10-11 b. Ansøgers pligt til at medvirke til sagens oplysning gælder selvsagt kun så langt, som ansøgers viden rækker.

Hvis ansøger ikke har kendskab til, hvor ægtefællen opholder sig og/eller hvilke indtægter ægtefællen har, og kommunen ikke kan skaffe oplysningerne andetsteds fra, træffes afgørelsen ud fra de oplysninger, der foreligger. De manglende oplysninger kan således ikke uden videre tillægges skadevirkning for ansøger, hvis ansøgers manglende medvirken skyldes manglende viden.

Når sagen er så oplyst, som den kan blive ud fra hensynet til en rimelig ressourceindsats, må kommunen træffe en afgørelse.

Det vil ikke være i overensstemmelse med loven, hvis en person, der ikke kan forsørge sig selv og formelt skal forsørges – men ikke bliver forsørget – af andre, efterlades uden hjælp til sin forsørgelse. Spørgsmål kan rettes til Birgitte Staffeldt eller Leo Torp på tlf. 35 28 81 00.

Arbejdsmarkedsstyrelsen, den 10. maj 2010

LEO TORP